

Bertil Jonsson: Tal vid Sveriges Socialdemokratiska Arbetarepartis kongress 1997

Talare

Bertil Jonsson
Ordförande för LO

Datum

11 september 1997

Plats

Sundsvall

Omständigheter

Dåvarande LO-ordförande Bertil Jonssons tal vid den socialdemokratiska partikongressen 1997. Talet hölls i en tid av frostiga relationer mellan LO och det socialdemokratiska partiet p.g.a. vad LO såg som en högervändning under Göran Persson.

- 1 Kongressdeltagare.
Partikamrater.

5 Det finns en fråga som svävat över många av diskussionerna inför den här kongressen.

Det finns en fråga som ligger bakom många av motionerna.

- 10 Det finns en fråga som kommer att vara avgörande under den valrörelse vi nu har framför oss.

Och det är frågan om vår fackligt-politiska samverkan och vår enighet inom arbetarrörelsen.

- 15 Den fackligt-politiska samverkan bygger på en ideologisk enighet om våra grundläggande mål.

Den bygger på en djup och ömsesidig respekt för varandras uppdrag.

- 20 Det måste alltid finnas en stark vilja att gemensamt lösa de problem och utmaningar som människor står inför. Detta ska vara bilden av den fackligt-politiska samverkan.

- 25 En socialdemokratisk regering har att förvalta uppdraget från sina väljare. Den ska jämka samman många olika intressen, och samtidigt se till det parlamentariska läget.

Den fackliga rörelsen har att förvalta uppdraget från sina medlemmar. Vi ska förhindra att löntagare tvingas konkurrera med lägre löner och sämre villkor.

30

Men detta uppdrag kunde inte, och kan inte, fackföreningsrörelsen lösa utan inflytande i politiken. Därför behövde - och behöver - vi ett starkt socialdemokratiskt parti.

35 Drömmen för våra motståndare har alltid varit att denna samverkan bryts. Och jag förstår varför.

För då skulle vi få en svagare socialdemokrati som får allt svårare att stå emot hoten och locktonerna från marknadsliberalismen.

40

Då skulle vi också få en svagare fackföreningsrörelse, som får allt svårare att stå emot den samlade kraften hos arbetsgivarna.

45 Det finns fler anledningar nu än på mycket länge att stå fast vid, och utveckla, den fackligt-politiska samverkan.

För utan Sveriges industriarbetare och handelsanställda klarar ingen regering att trygga ett starkt och livskraftigt näringsliv

50 Utan Sveriges dagisfröknar och vårdbiträden klarar ingen regering att utveckla den offentliga sektorn och se till att vi får en bra barnomsorg för våra yngsta, och en bra vård och omsorg för våra äldsta.

55 Utan Sveriges byggnadsarbetare och transportarbetare klarar ingen regering att bygga om Sverige till ett ekologiskt hållbart samhälle.

Kort sagt - utan LOs medlemmar klarar ingen regering att sanera statsfinanserna och bekämpa både arbetslöshet och inflation.

60 Av de utmaningar vi nu tillsammans har framför oss vill jag lyfta fram tre:

För det första - kampen för arbete åt alla.

För det andra - kampen för demokratin och folkstyret.

För det tredje - kampen för välfärdssamhället

Jag sätter kampen mot arbetslösheten främst. Helt enkelt därför att om vi inte lyckas med den kampen, kommer vi inte heller att lyckas med de andra.

70 Massarbetslösheten är demokratins värsta fiende. I samhällen där allt fler människor ställs utanför gemenskapen, där växer vanmakten och desperationen. Där frodas demokratins fiender.

75 Massarbetslösheten är också välfärdens värsta fiende. Endast genom arbete åt alla kan välfärden betalas.

Samtidigt finns det krafter som vill ha en hög arbetslöshet. För arbetslösheten är också en maktfråga.

80 När det är ont om jobb tvingas löntagarna acceptera de jobb som finns, till de villkor arbetsgivaren erbjuder. Då hålls kraven tillbaka. Då måste vi tåla och acceptera.

85 Partiet och LO har tillsammans satt upp målet om en halvering av arbetslösheten fram till sekelskiftet. Det är bra. Det är viktigt.

Jag är övertygad om att vi klarar det. De här kongressdagarna kommer att bli mycket viktiga steg i den riktningen.

90 För det första måste vi tillsammans göra ekonomin mer robust mot inflation. Det gäller lönebildning, arbetsmarknadspolitik, utbildnings- och kompetensutveckling.

95 Vi måste inse konsekvenserna av att vi lever under en mycket hård inflationsrestriktion. Annars kommer alla våra försök att öka sysselsättningen att pressas tillbaka av det överordnade kravet på låg inflation.

100 Vi måste därför bygga om ekonomin så att vi klarar både en låg inflation och en full sysselsättning. Det är bara en stark och enig arbetarrörelse som kan lösa det problemet.

För det andra krävs att de överskott som kommer att uppstå i statens finanser de kommande åren används till fler jobb och ökad välfärd. Det kan ske på många

105 sätt

Göran Persson visade i sitt öppningstal i måndags att det handlar om en fortsatt prioritering av verksamheterna i kommuner och landsting. Här finns stora behov och tusentals arbetslösa som vill göra en insats.

110

Det handlar om stöd för barnens rätt till den bästa starten i livet, de sjukas rätt till den bästa vården och de äldres rätt till den bästa omsorgen.

115

Det handlar om att stärka de svagaste gruppernas ekonomi genom familjepolitiska insatser.

Vi välkomnar därför gårdagens besked om höjda barnbidrag. Vi välkomnar också de socialdemokratiska landstingspolitikernas besked om gratis sjukvård för barnen. Detta betyder så oerhört mycket för barnfamiljerna i våra led!

120

Det handlar om att fortsätta att bygga kunskapssamhället och bland annat pröva LOs förslag om bättre möjligheter till utbildning någon gång senare i yrkeslivet.

125

Det handlar om att stödja byggandet av bostäder och nya effektivare energisystem så att Sverige blir ett resurssnålt och ekologiskt hållbart samhälle.

130

Och det handlar om att på europeisk nivå bygga allianser med andra likasinnade EU-länder för en mer expansiv ekonomisk politik. Vi menar att det behövs en koordinerad ekonomisk politik för full sysselsättning inom hela EU.

Kongressdeltagare.

135

Vi måste högt och tydligt slå fast - både här hemma och i övriga Europa - att vi aldrig, under några omständigheter, accepterar att arbetslösheten används som ett medel i den ekonomiska politiken.

140

Vi måste högt och tydligt slå fast att vi aldrig, under några omständigheter, accepterar massarbetslösheten.

Vi måste högt och tydligt slå fast att vi aldrig, under några omständigheter, accepterar något viktigare mål för den ekonomiska politiken än allas rätt till

arbete.

145

* * *

Kongressdeltagare.

150 Demokrati och folkstyre är fortfarande relativt nya företeelser. I Sverige är demokratin inte ens 80 år gammal. I andra länder är den nyfödd.

Jag menar att folkstyret nu är hotat. Hoten finns i globaliseringen av ekonomin och de dramatiska konsekvenser den fått för både politik och ekonomi.

155

Enorma mängder kapital kan nu flyttas blixtnabbt fram och tillbaka över jorden, dit där dess ägare för tillfället kan tjäna mest pengar.

160 Regeringar får allt svårare att föra en egen politik. Länder med stora underskott tvingas att följa marknadens krav, annars höjs räntorna och kapitalet flyttar utomlands.

165 Folkviljan, demokratin, får stå tillbaka för det som kallas ekonomiskt nödvändigt. Men som ofta istället är ett uttryck för egenintresset hos ett litet antal ekonomiska makthavare

170 Vi står nu inför en andra demokratistrid. Den första gällde den allmänna och lika rösträtten, de politiska fri- och rättigheterna och rätten att organisera oss fackligt.

170

Den handlade om makten inom nationalstatens ram. Nu handlar det om makten på global nivå.

175 På vår senaste LO-kongress beslutade vi att starta en egen demokratiutredning. Vi ska mobilisera våra två miljoner medlemmar och våra 250 000 förtroendevalda i ett brett arbete för att stärka och utveckla demokratin.

180 I detta arbete har också frågan om ägandet och makten i ekonomin sin givna plats. Jag menar att det nu är dags för en förnyad diskussion om ekonomisk demokrati.

För, som Ernst Wigforss skrev:

185 ” Den som öppet godtagit en demokratisk likvärdighetsprincip kan inte sedan
efter behag avgränsa dess tillämpning till vissa livsområden”.

Några av de frågor vi diskuterar och så småningom hoppas kunna besvara i vårt
demokratiarbete är bland annat:

190

Hur kan vi försvara och utveckla den politiska demokratin i en global ekonomi?

Hur kan vi utveckla demokratin i våra egna fackliga organisationer?

Hur kan vi utsträcka demokratins verkningsområde till hela samhället?

195 Vi har inte några färdiga svar idag. Men svara måste vi. Annars kommer andra
krafter att göra det. Annars kommer andra krafter att gripa och behålla makten.
Annars förlorar demokratin.

200 Vi har förr tagit hårda strider i kampen för demokratin. Nu startar vi den andra
demokratistriden.

Den striden ska vi också vinna. Folket styr! Välkommen att delta.

* * *

205

Demokratins utveckling har gått hand i hand med välfärdsbygget.

Idén om välfärdssamhället utgår från den enskilda människan och hennes behov
av trygghet, hennes dröm om frihet och hennes krav på värdighet.

210

I en krönika i Dagens Nyheter för något år sedan berättade Leif Nylén om 80-
åriga Ida som 1949 sökte fattigvårdunderstöd och fick 22:50 till ett par skor.

215 Sedan försvann hon plötsligt ur socialregistren, där hon funnits oavbrutet sedan
1933. Det som hände var att pensionsreformen trädde i kraft. Folkpensionen
var nu inte längre inkomstprövad.

Sina sista nio år var Ida inte längre fattighjon utan folkpensionär. Och, som Leif
Nylén skriver "jag inbillar mig att hon kände sig en smula stolt".

220

Jag tycker att berättelsen om Ida visar kärnan i den generella välfärdspolitiken och varför den växte fram. Att den ytterst handlar om människans värdighet.

225 All erfarenhet, liksom internationell forskning, visar att system som enbart bygger på behovsprövning i längden är otryggare för de som mest behöver stöd.

De kan aldrig lita på att andra i längden är beredda att betala skatt enbart för deras skull, utan att få tillbaka något själva.

230

Självklart måste vi vara beredda att diskutera välfärdens former. Självklart måste vi vara beredda att förnya och förändra.

235 Men det måste vara en förnyelse som bygger på våra grundläggande värderingar om rättvisa, jämlikhet och alla människors lika värde. En förnyelse på traditionens grund. Kort sagt - en förnyelse åt vänster.

240 Carl Bildt säger nu att de sämst ställda skulle tjäna på moderaternas skattesänkningar. Men då är han vårdslös med orden. För moderaternas skattesänkningar ska betalas med drastiska nedskärningar av den generella välfärden.

245 Och det är de sämst ställda som mest behöver den generella välfärdspolitiken. Den femtedel av befolkningen som har de lägsta inkomsterna får under livet tillbaka en och en halv miljon kronor mer än vad de betalar i skatt.

Därför, kongressdeltagare, är det så viktigt att vi inte tummar på den generella välfärdens principer.

250 Därför måste vi med gemensamma krafter slå tillbaka moderaternas angrepp på den generella välfärdspolitiken.

Därför måste vi med gemensamma krafter se till att Carl Bildt och moderaterna aldrig mer får styra och ställa i vårt land igen!

255

* * *

Jag deltog förra sommaren i den fria fackföreningsinternationalens, FFIs, kongress.

När jag lyssnade till alla valda representanter för hundratals miljoner löntagare över hela jorden var det en sak som slog mig särskilt.

265 När de berättade om det fackliga arbetet i sina hemländer kunde de flesta berätta om samma saker.

De kunde berätta om nedskärningar i den sociala välfärden, om minskad trygghet, om försämringar i arbetsrätten och om växande klassklyftor.

270 För över hela världen domineras idag den ekonomiska politiken av marknadsliberalism.

275 Regeringar har börjat tävla med varandra om vilka som kan sänka skatten mest, skära i de sociala trygghetssystemen mest och avreglera löntagarnas rättigheter mest.

Våra svenska moderater kallar detta för förnyelse, modernisering och flexibilitet.

280 Men jag frågar - hur kan moderaterna kalla det förnyelse att återgå till tiden innan vi byggde upp de offentliga trygghetssystemen?

Hur kan de kalla det modernisering att montera ner den offentliga sektorn och återigen göra människor beroende av privat välgörenhet?

285 Hur kan de kalla det flexibilitet att återgå till 20- och 30-talets arbetsmarknadslagar?

290 Den nyliberala våg världen fått uppleva under 80- och 90-talet är i grunden ett uppror.

Det är de rikas uppror mot de fattiga, högerens uppror mot det välfärdssamhälle de alltid avskytt, storkapitalets uppror mot lagar som tvingat dem att ta hänsyn till god livsmiljö, social trygghet och jämlikhet.

295 Därför vill jag med den gamle agitatorn Fabian Månssons ord säga till denna nygamla höger: Vet hut! Vet sjufalt hut!

Vet hut, ni som vill förvägra människor rätten till arbete!

300

Vet hut, ni som vill öka klassklyftor och otrygghet!

Vet hut, ni som vill sätta marknadens frihet före människornas!

305

* * *

Kongressdeltagare.

310

Sverige är sedan 80-talet ett land med ökande sociala klyftor. De som förlorat mest är barnen och de unga. För första gången under detta sekel har det uppväxande släktet fått sämre förutsättningar än sina föräldrar.

315

Klassamhället kan beskrivas i siffror. Men bakom varje siffra finns ett människoöde.

Där finns fyraåringen som älskade att leka med sina kompisar på dagis. Men som inte får det längre, för mamma eller pappa är arbetslösa.

320

Där finns den arbetslösa mamman som hoppades på jobb och en bra barnomsorg, men som fick sänkt a-kassa, sänkt barnbidrag och nekades dagisplats för att hon stämplar.

325

Där finns den gamle metallarbetaren som hoppades på trygghet i anställningen och en trygg sjukförsäkring, men som fick försämrad arbetsrätt och sänkt sjukersättning.

330

Där finns tonåringen som hoppades kunna starta vuxenlivet med ett arbete och en egen bostad, men som nekades arbete, nekades hyreskontrakt och fick bo kvar hemma hos redan trångbodda föräldrar.

335

Där finns den fackligt förtroendevalde som är van vid att ta debatten på fikarasterna. Men som börjar tycka att det blivit svårare att försvara socialdemokratin mot kritiska arbetskamrater.

Många av er tycker kanske att sådana här uppräkningsbara bara är retorik. Men de här människorna finns! Och för dem är inte klassamhället bara ett ord, utan en levande, daglig, realitet.

340 Många av dem litar fortfarande till oss socialdemokrater. Men tyvärr finns det
många som inte längre gör det. Som tycker att vi har övergett dem. Att vi har
svikit.

Vi kan tycka att de har fel och försöka att övertyga dem om det. Men det räcker
345 inte med ord. Vi måste i handling visa att de fortfarande kan lita till svensk
arbetarrörelse.

För det räcker inte med att förklara för dem att det har varit nödvändigt att
spara. De vet det. Men de hoppades att bördorna skulle vara mer rättvist
350 fördelade.

Det räcker inte med kurvor som visar att budgetsaneringen har gått bra. De vet
det. Men de hoppades att det skulle märkas också när räkningarna ska betalas.

355 Det räcker inte med att påpeka att det var värre på Bildts tid. De vet det. Men de
hoppades att skillnaden skulle vara större.

Det är alla dessa människor som är svensk arbetarrörelse. Det är bara genom
deras tillit som vi kommer att lyckas.

360

Det är därför livsavgörande för arbetarrörelsen att vi återfår dessa människors
tillit, att vi gör oss förtjänta av deras förtroende.

Kongressdeltagare.

365

Grunden till samverkan mellan fackföreningsrörelsen och det
socialdemokratiska partiet är en ömsesidig insikt om att vi inte kan fullgöra våra
respektive uppdrag utan hjälp av varandra. Om att vi behöver varandra.

370 På söndag åker vi hem igen till våra fackliga och politiska uppdrag, och träffar
människor i deras vardagsliv. Låt oss då tala om att det här var en viktig
kongress.

Att det var en viktig kongress för att vi nu tillsammans kan visa att drivkraften i
375 samhället är trygghet, samarbete och jämlikhet.

380 Låt oss då tillsammans ta striden med de som hävdar att drivkraften för
arbetsmarknadens utveckling finns i den sortens flexibilitet som tvingas fram
genom sämre villkor för löntagarna!

Låt oss då tillsammans ta striden med de som hävdar att drivkraften för
samhällets utveckling finns i ökad ojämlikhet!

385 Låt oss då tillsammans ta striden för arbete, rättvisa och demokrati!

Låt oss då tillsammans lägga grunden till den socialdemokratiska valsegern
1998!

390

Taggar

395 1990-tal, 1997, Facklig kamp, Man

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/bertil-jonsson-tal-vid-sveriges-socialdemokratiska-arbetarepartis-kongress-1997>

400

405

410

415